

**Föreläsningar vid
Stockholms
högskola, HT 1892
: L 40:88 B /**

Rydberg, Viktor,

HS L 40:88 B

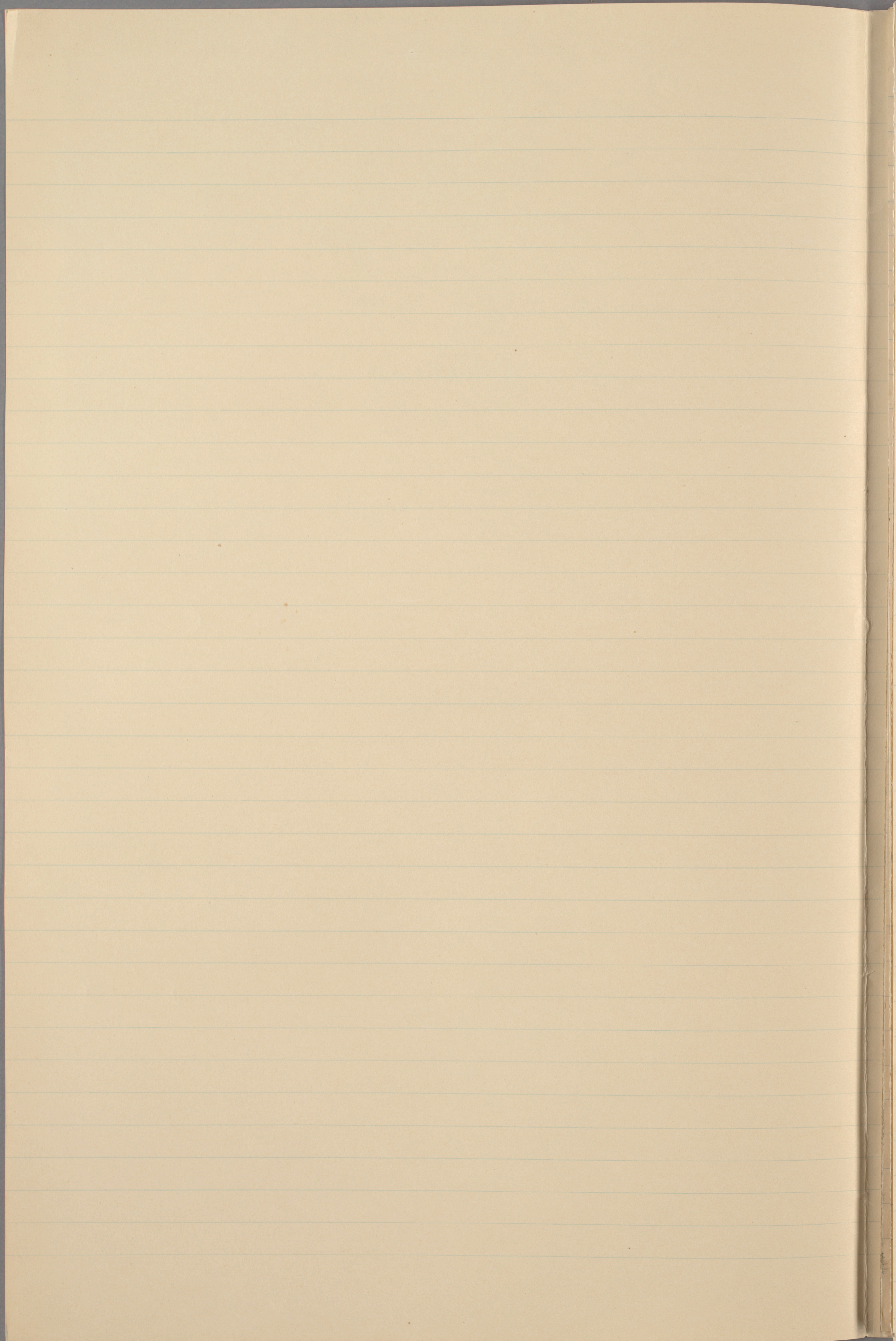
National Library
of Sweden

L 40:88B:8

8.

14/10 1892

(8 bl.)

Till hvad i fredags meddelades om den bolognesiska skolan grund-
läggare i den italienska målerkonstens reformatorer, de tre Barac-
ciana, Ludovico, Agostino och Annibale C., må jag idag tillägga
några ord.

Den uppgift de ställt sig var att bekämpa den ~~tråkiga~~
reklamgörande, ^{uppstyladt} ~~sentimentliga~~ ^{matetiska} ~~stötliga~~ äfven till förmån för
dels nya, dels utlakade manierismen, s. alltifrån 1540-talet hade
beträckt kyrkor och profanbyggnader med sina alster. Målar-
akademier hade blifvit grundade, så en akademi i Florens, tillfall
af Vasari, och akademien San Luca i Rom. Men på dem utgick
reformrörelsen icke. Det var de tre prästerna Baracci, s. vägrade försöka
på egen hand. De kompletterade hvarandra på lyckligt sätt. Ludo-
vico var icke ett snille; men han egle fin smak i bedömandet af andras
verk, kritik i byggnaderna i bedömandet af sina egna, och en outtröttlig
studielust. Agostino påminde i sin näringslivet om renässansens
^{vidtänktaste} ~~snille~~; han var vetenskapsman, skald, målare i kopparskickare på
samma gång. Han var i sin form- och färggifning, såväl han var
till sin personlighet, fin och försäm och inom sin prästskola den, s.
representerade mest ~~den~~ idealistiska, ^{till} ~~den~~ rena i Moderna former sträpaude
riktningen. Annibale C. ~~och~~ ~~äro~~ var en ildig fantasik och på samma gång
~~realistisk~~ och något plebejisk natur, s. lutade mer till en ^{det} ~~sentimental~~ natu-
^{eller kanske den klassiska} ~~realistiska~~ och icke hade sin bröder Agostinos adel i färggifningen,
men något af älskvärdt ursprunglighet i allt hvad han gjorde. Hvad
Annibales naturalism vidkommer var det den fantasiska konstnärens
naturalism. I ett af de bref man har kvar på honom, och hvori han
uttalar sin beundran för Coreggio och sin misaktning för Coreggios
efterapare, skrives Annibale, att man på Coreggios ~~te~~ målningar ser,
att ^{han} ~~han~~ tagit allt ur sitt eget hjärna, att det är ^{hans} ~~sin~~ egna tankar,
känslor och fantasikombinationer, ^{man} ~~han~~ ^{själf} ~~ett~~ ~~st~~ ~~och~~ ~~hand~~ och att
han sedan rättat dem med ledning af modell och yttre iakttagelse
i allmänhet; medan ^{de} ~~de~~ andra ~~kom~~ från början ^{utifrån} ~~h~~ ~~kom~~ ~~at~~ ~~t~~ ~~ig~~ ~~sig~~
sig till vapen af modeller, statyer och kopparskick.

För att gifva kraft åt sina reformplaner inväntade de Ba-
racciana en akademi, äfven de. Huru inväntligt de samarbetade
^{den tiden} med hvarandra erfar man af ett svar, s. Annibale gaf på frågan

† 14/10. 92.

15

Jag återkommer i dag till den bologno

14/10. 92.

domus naivitet och frihet, ~~och de hade upplösten~~ ^{och de hade upplösten} att göra,
 utrytet, det till och skadade, att mäta. Allt sporde dem framåt ö,
 uppåt. Högrenässansen har hunnit upp till målet. Det var därefter
 nedåt, s. om en naturtag drefve det därhän. Medtignandet börjar
 på 1540-talet. Baracciernas firtienst var, att de vilte hejda det och
 till en liten tid lyckades, däri. Medlen, hvarmed de brömsade farten,
 voro de förnåde principerna: Studera Naturen, Studera de Stora må-
stam. Men principer skänka oss hvarken naivitet eller snille.
 Och det kan därför icke hjälpa, att en prägel af studeradt ö ut-
 studeradt ligger öfver Baracciernas verk. ^{Därtill} Det kunde komma,
 att de hjälpe, icke - ~~en~~ en Annibale - kunde undvika dem
 på de bildade Konsternas omöde farliga punkter af grundliga
 studier, s. kan kallas generalisation och abstraktion. Det blir efter
 hand något querult i dem förutgående ö veckläggning, man
 får tillbaka i dem arbeten Correggio, men utan hans nervösa
 kärlighet för lifvet i världen, och man får tillbaka ^{opölskheten} något af
 Paolo Veronese, men utan hans feststämning och färg kolorit.

Det var nobla, hjärtegoda, oegennyttiga människor, dessa Ba-
 raccierna, begärade med utrikt smak, stor talang, sund blick för
 hvad Konsten ^{kräfde} behöfde. Därtill vado de öfver alla samtida italie-
 nare. Till sitt yttre voro de vackra, ståtliga män. Med ett begär
 att kläda sig prakt praktigt och fin sig fin finant, hvilket framträdde
 i synnerhet hos Ludovico och Agostino, förnåde de hjärtligt blyg-
 samhet ö en hjälpkritik, s. gjorde, säger Konsthistorikerna ^{den gamle} Sandrart,
 s. lefde i närmaste släktledet efter dem - som gjorde, att de alldeles icke
 tänkte, att eftervärlden skulle g. lofönda ö ära deras namn. Men än
 i dag tala Konsthistorikerna om de Stora Baraccierna, och de
 ha i trå tråandra ² varit de ledande Konstnärerna, till vårt
 eget är eget erhinder erhinderde kom och grep tillbaka först till anti-
 ken, sedan till medeltiden, därefter ~~till~~ deli till renäss.
 sansen deli till Naturen.

N: 155 De ^{Baraccierna} efterlämnade och de lärjungar, s. varnit väldrykte.

Bland dem i första rummet Guido Reni, Francesco
Albani, Domenichino och Guercino, för att endast nämna de
 förnåde, ^{från} Baracciernas akademi har ^{utrit} en rad af 1600-talits värte

14/10.92

5 14/10. 92.

af Italien kunnas konstnärer till Rom: manerister, naturalister, Baraccister.
Redan förut hade Guido varit en kort tid i Rom och där målat en bild, s. för själva
ämnet skall nästan vält ofantligt upprende, ~~för~~ bilden af den sköna & olyckliga.

Beatrice Cenci

åter till sin födelsestad Bologna, där han tillbragte de tjugo åter-
stående åren af sitt lif.

N: 197. Här ~~varade~~^{utbrände} han en stor mängd tefflor af religiöst,
^{men} historiskt och mytologiskt innehåll, af hvilka de äldre ännu
vara den konstigare framgifning i den varnare ton, i utmärkte
han under hans bästa tid, men hvilka snart ~~blevo~~^{blevo} allt mattare,
i konturerna, allt ~~plattare~~^{svagare} i modelleringen, allt ~~sentimentala~~^{mer} i uttrycket.
Hans kolont öfvergick i ett tilldragande fint silfvergrått, men
avartade äfven ~~den~~ⁱⁿ till ett ^{och} kort obehagligt färgspel med grönaktiga
skuggor. Elderdomen var dock knappast orsaken här till. När
han benådade sig, kunde han ännu på gamla dagar skapa

gedigna verk. I sinuobilder har han ~~målat~~^{flera} många och intagande,
till ^{ofta} stor del påminna de om den antika Niobetypen. Tyvärr
hafva de nästan alltid något sentimentalt som skader intrycket.

~~En i Palazzo Barberinis samlingar frammanför en
som målade han på äldre dagar den lidande Nioban, ett~~

† porträtt af en ung kvinna, i ~~sin~~^{sin} lunge har trots förstålla den olyckliga
dn. Beatrice Cenci och ~~säger~~^{säger} ~~to~~^{var} af Guido, händ. Beatrice,
till-
lärd. Cenci, dotter af en romersk adelsman, anklagades jämte en sin
broder för att ha anstiftat sin egen faders, en lidande lastbar och
tyrannisk faders död. Hon säger ha gjort det till vänn för sin egen
dygd. Hon fortvader, för att bekänna brottet, i ~~ledet~~^{sin} ~~hennes~~^{hennes} hon
blifvit måhända fullt anklagad, men bekände icke. Det oaktadt
vardt hon afriktad. En samtida har skildrat den sköna flickan på
ett sätt, i öfverensstämmelse väl med det nämnda porträttet. Att Guido
Cenci målade detta, bekräftar dock af ~~äktillige~~^{äktillige} konstkännare.

Ensom målade Guido på äldre dagar bröstbilder af den
lidande ^{Jesus} X. Berömda bilder med detta ämne finnas i kejsarl. galle-
riet i Wien, i Nationalgalleriet i London och i Dresdnergalleriet,
hvar af närlidande i nälsadel utmärkte firade och skapad
visas här i afbildning.

Guido Reni lät med afseende på honorar icke prata med sig.
Det honorar han beständt skalle han ha; annars lät han be-
nällningen gå tillbaka. När en gång den päfliche skattmästaren
gjorde vänskapet med ~~beträffande~~^{med en} vänskap, lemnade Guido Reni
i vrede Rom. Alla påfven förordade han återvända, öfverhopade

14/10.92.

Det mest bekanta kvinnoporträtt, s. är af eller tillhufven Guido Reni, är ett, som antas föreställa den sköna & olyckliga Beatrice Cenci, dotter af en rik romersk adelsman. Beatrice Cencis historia, såvitt den berättas af den lärde Muratori, är i korthet följande. Hennes fader, Francesco Cenci, var en lastbar och nedrig människa, s. på upprörande sätt behandlade de barn han haft i sitta fjortio äktenskap, lät genom banditer mörda två sina söner och ville tvinga sin dotter Beatrice till att vara hans ättkarinna. Sedan Beatrice förgäfligt värdt sig ~~vid~~ till släkttingar och äfven till påfven Clemens VIII med bön om beskydd, togde hon och hennes bror Giacomo örn-mördare, s. dödade fadern. Man misstänkte dem ~~för att ha varit~~ ^{Beatrice och} Giacomo för att ha anstiftat mordet. Två banditer vittnade mot dem. Tyckonen fängslades i underkastades tortyr. Giacomo ^{bekände} eller, väl rättare, påtog sig brottet, då han var utskämd att utkärda plågorna. Beatrice nekade och utmärkade hjältemodigt. De och deras styfmoder, s. och skulde varit medvetna om brottet, dömdes till döden. Beatrice och hon afriktades d. 11 Sept. 1599 medels en fallbil. Giacomo dödade med en klubba. Endast en yngre bröder, Bernardo, beviljades för sin ungdoms skull. Den rika familjen Cencis egendomar indrogs, och på påfven skänkte dens till sin familj, den borghenska. Bland Cencis egendomar var äfven den för sina konstskatter berömda villa Borghese.

Muratori, s. ^{använder} berättar detta, s. och hela detta, började utkomma år 1744. Han var en arkivförhållare af fjortio ordningen, & det är intet skäl att misstänka, att han berättat annat än hvad s. ansågs som sant. Andra författare påtrö emellertid, ^{att Beatrice} var fullkomligt oskyldig, och att familjen Cencis tragiska öde föranledes af dens rikedom, som man ville tillägna sig. Det föregifna eller verkliga porträttet af Beatrice, som ursprungligen i Palazzo Colonna; det var därifrån det kom till villa Borghese, och redan då ~~ett~~ förtämlades på grund af tradition, att det föreställde henne & var målade af Guido. I våra dagar ha hijsel, ~~och~~ ^{och} på grund af kronologiska skäl, uttalat däremot. Guido skulle nämligen icke varit i Rom, då den Cenciska tragedien utspelades. Det har sedermera på otvivelaktigast sätt bevisats, att Guido verkligen varit i Rom någon tid emellan åren 1598 och 1604 och det i sällskap med sin vän Fr. Albani. Porträttet i villa Borghese är ~~ett~~ ^{ett} och väl med en samtida skildring af Beatrice Cencis utseende. Den ^{Beatrice} ~~er~~ ^{er} d. var,

(Vänd!)

14/10. 92.

